

**Им гъар са мусурмандиз
чир хъана кІанда**

ФАРЗ

**шагъадат
капІ
сив хъун**

**Им гъар са мусурмандиз
чир хъана кІанда**

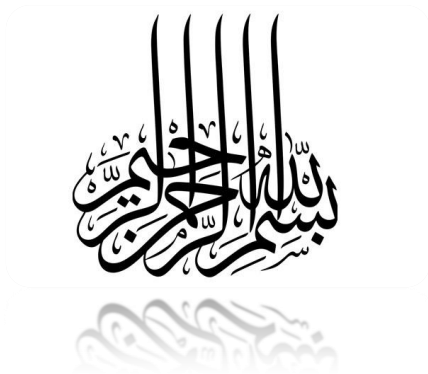
Фарз

Шагъадат, капІ, сив хъун, закат, гъаж!

Lezgidin.ru

ББК 86,38 (лезг)

УДК 29

Фарз: Шахадат, Намаз, Пост,-/Сост. Г. Ичалов.

-Махачкала: Исламская тип. «Ихлас», 2007 г. 80 с. илл.-

(Одобрено Духовным управлением мусульман Дагестана)

В брошюре в краткой форме изложены основные предписания Ислама, которые
обязан знать и использовать каждый мусульманин.

ББК 86,38 (лезг)

УДК 29

Переводчик А. Хидиров
Исламская типография «Ихлас» 2007 г

Бисмиллагъи-ррахІмани-ррахІим!

**Гъуърметлу диндин
стхаяр ва вахар!**

Куьне гъиле къунвай и ктабда мусурмандиз герек къвезвай ва къиле тухун лазим тир чарасуз чирвилер ганва: келима-шагъадат, капІ, сив хуьн, закат ва гъяж.

И ктабда ганвай купІунин ферзер кІаникай цІар чІугуна къалурнава, маса важиблу меселаяр чІулав ва къейдерни куьлуь гъарфаралди кхъенва.

Ктабда чи чІала авачир араб гъарфарин транскрипцияни гузва. Араб гъарфар гъикІ кІелна кІандатІа, чидай ксаривай хабар къуртІа хъсан я.

**Чун галаз кІелна кІанзавай ачух сесинин
гъарфарал ударенидин лишан ала.**

Араб чІала нагагъ предложенидал, я туш хьи, са
тайин ибарадал декъикъада къван акъвазунин лазимвал
аваз

хъайитІа, (пауза гуз хъайитІа) эхиримжи ачух сес
акъуддач (кІелдач). Нагагъ акъваз тавуртІа, ачух сес
авайвал кІелда. Ихътин гъарфар скобкайра ганва.

**Им гъар са мусурмандиз
чир хъана кІанда**

- Вун мусурман яни?

-Альгъамдулиллягъ (Шукур Аллагъдиз), зун мусурман я.

- Ви шагъид вуж я?

- Зи шагъид - Келима-шагъадат я: “Ашгъаду алля илягъа илля-Ллагъ ва ашгъаду анна Мугъаммада-р-расулуллагъ”.

(Ашгъаду - за шагъидвал ийизва, гъакъикъатдани ягъунваз, рикІе са кІусни шаклувал авачиз инанмиш яз, гафаралди ва краралдини тестикъарзава, **алля илягъа** - авач илягъи (чна ибадат авуниз лайихлу) **илля-Ллагъ** - Сад тир Аллагъдилай гъейри, **ва ашгъаду** - за мадни шагъидвал ийизва, чиз рикІивай ягъунва ва гафаралдини краралди тестикъарзава, **анна Мугъаммада-р-расулуллагъи** — гъакъикъатдани Мугъаммад Аллагъдин Расул (инсанриз гъакъикъи дин тир Ислам чирун патал ракъурнавай Пайгъамбар) я.

- Ви Рабби вуж я?

- Зи Рабби – Аллагъ я – вири халкъ авур Халикъ.

- Ви Пайгъамбар вуж я?

- Зи Пайгъамбар - Мугъаммад (Аллагъдин салатни салам хъуй адал) **я**, буба Абдуллагъ, диде Эмина тир, Къурейшар тайифадин Гъашимар тухумдай тир, Меккеда хана Мединадиз куьч хъана ва гъана кучуднавай.

- Ви дин гъим я?

- Зи дин – Ислам (Аллагъдиз муьтIуьгъ хъун) **я**.

- Ви имам вуж я?

- Зи имам – Къуръан я.

- Ви къибле вуч я?

- Зи къибле – Меккеда авай Кябе я.

- Ви стхаяр вужар я?

- Зи стхаяр – муъминар (иман гъанвай итимар).

- Ви вахар вужар я?

- Зи вахар – муъминатар (иман гъанвай дишегълияр).

- Ви буба вуж я?

- Зи буба – Адам Пайгъамбар (Адал салам хъуй) **я**.

- Ви диде вуж я?

- Зи диде – Гъава я.

- *Ви душман вуж я?*
- *Зи душман – шейтІан (иблис) я.*

- *Вун нин зурриятдикай (несилдикай) я?*
- *Зун Адам Пайгъамбардин (Адал салам хъуй) зурриятдикай я.*

- *Вун нин миллетдикай я?*
- *Зун Ибрагъим Пайгъамбардин (Адал салам хъуй) миллетдикай я.*

- *Вун нин уьмметдикай я?*
- *Зун Мугъаммад Пайгъамбардин (Аллагъдин салатни салам хъуй адал) уьмметдикай я.*

- *Вун нин мазгъабдал ала?*
- *Зун имам Шафиидин мазгъабдал ала.*

- *Мазгъабар шумуд ава?*
- *Мазгъабар вири къуд ава:* имам Абу Гъанифадин, имам Маликидин, имам Шафиидин, имам Гъанбалидин.

- *Вун мусалай мусурман я?*
- *"Гагъд валь мисакъ" (вяд ва икърар хъайи) йикъалай зун мусурман я.*

- Ам вуч югъ я?

- Ам Аллагъ Таалади Вичин вири лукІарин руьгьер халкъ авуна ва абур санал кІватІна жузур югъ я: “Аласту би раббикум?” - Зун тушни куь Рабби? Абуру жаваб гана: “Бала” - “Эхь!” Вун чи Рабби тирди чна хиве къазва!

- Диндихъ шумуд асул ава?

- Диндихъ пуд асул ава:

- 1) Иман,**
- 2) Ислам,**
- 3) Сунна.**

- Иман вуч я?

- Иман – им Мугъаммад Пайгъамбардилай (Аллагъдин салатни салам хъуй адал) агакънавай вири крар гъакъикъат тирди рикІе тестикъ авун я.

- Имандихъ шумуд рукну (яни чарасуз къилиз акъудна кІанзавай шартІар).

- Имандихъ ругуд рукну ава:

- 1) Аллагъдихъ инанмиш хъун;**
- 2) Адан малаикрихъ инанмиш хъун;**
- 3) Адан ктабрихъ инанмиш хъун;**
- 4) Адан пайгъамбаррихъ инанмиш хъун;**
- 5) Къияматдин йикъахъ инанмиш хъун;**

6) Къадар-къисметдихъ инанмиш хъун, хийир хъайитІани, шийир хъайитІани вири Аллагъдин патай я.

- Ислам вуч я?

- Ислам – им Мугъаммад Пайгъамбардилай (Аллагъдин салатни салам хъуй адал) агакънавай вири крариз табий (муьтІуьгъ) хъун ва абур кьиле тухун я.

- Исламдихъ шумуд рукну ава?

- Исламдихъ вад рукну ава:

1) Келима-шагъадат лугъун;

2) йикъа вад чІавал вад капІ авун;

3) мал-девлетдилай закат гун;

4) Рамазандин вацра сивер хуьн;

5) Гъяждал фин, мумкинвал аваз хъайитІа.

- Сунна вуч я?

-Сунна – им Мугъаммад Пайгъамбарди (Аллагъдин салатни салам хъуй адал), гафаралди, краралди ва я гьаларалди кьиле тухванвай рехъ я.

- Игъсан вуч я?

-Игъсан - им Аллагъдиз ахътин жуьреда ибадат авун я хьи, налугъуди чаз Аллагъ аквазва, гъакъикъатда чаз Аллагъ аквазвачтІани, Адаз чун аквазва ва чи хиялрикайни хабар ава.

- Аллагъдихъ шумуд сифет ава?

- Аллагъдихъ яхцӀурни са сифет ава, къад – Адаз чарасуз хас тир, муькуь къад – къарши я, Адаз хас тушир, абурукай Ам михьи тир, садни Адахъ хьун мумкин (турус) тир.

Аллагъдиз чарасуз хас тир сифетар:

1) Вужуд – Аваз хьун;

2) Къидам – Эвел тахьун;

3) Бакъа – Эхир тахьун;

4) Мухалафат уль-гъавадис – Садазни ухшар тахьун;

5) Къиямугъу би нафсигъи - Садалайни аслу тахьун;

6) Вагъданият – Сад хьун;

7) Къудрат – Виридалайни Къудратлу хьун;

8) Ирадат – Вири хийирни шийир Адаз кӀан хъайила арадал атун.

9) Илим – Вири чир хьун;

10) Гъаят – Уьмуьр;

11) Самъ – Вири ван атун;

12) Басар – Вири акун;

13) Калам – Рахун (чӀал);

14) Къадирун – Вири алакъзвайди;

15) Муридун – КӀандатӀа хийир, кӀандатӀа шийир гузвайди;

- 16) Алимун – Вири чизвайди;
- 17) Гъаййун – Чан алайди;
- 18) Самиъун – Вири ван къвезвайди;
- 19) Басирун – Вири аквазвайди;
- 20) Мутакаллимун – Рахазвайди;

Аллагъдихъ аваз хъун мумкин тир сифет – им Вичиз кІан хъайи кар авун ва Вичиз такІан кар тавун я.

- Пайгъамбаррихъ шумуд сифет ава?

- Пайгъамбаррихъ кІуьд сифет ава, къуд – абуруз хас тир, муькуь къудни хас тушир, садни абурухъ хъун мумкин тир (турус).

Пайгъамбарриз хас тир сифетар:

- 1) Сидкъи – гъахъ лугъуз хъунухъ;
- 2) Аманат – ихтибар гъиз жедай;
- 3) Таблигъ – таблигъат тухудай (Аллагъди чпиз гайи чирвилер инсанрин арада чкІурун);
- 4) ФатІанат – тамам акъул авай, къанажагъдиз дерин.

Пайгъамбарриз хас тушир сифетар:

- 1) Кизб – таб авун.
- 2) Хиянат – хиянаткарвал;
- 3) Китман – Аллагъдин лукІарал агакъарна кІанзавай чирвилер чуьнуьхун;
- 4) Баладат – ахмакъвал;

Пайгъамбаррихъ аваз хъун мумкин тир сифет – им инсанриз хас тир крар авун я.

- Чи Пайгъамбардин

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) ***ата-бубайрин тIварар вужар я?***

- Пайгъамбардин

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) **ата-бубаяр:** Абдуллагъ, АбдулмутIалиб, Гъашим, Абдулманаф, Къусайю, Килаб, Муррат, Каъбу, Луайу, Гъалиб, Фигъру, Малик, Назар, Кинанат, Хузаймат, Мудрикат, Илйас, Музарр, Низар, Муъад, `Аднан.

- Чи Пайгъамбардин

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) ***дидедин патай ата-бубайрин тIварар вужар я?***

- Пайгъамбардин

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) **дидедин патай ата-бубаяр:** Аминат, Вагъбу, Зухрат, Абдулманаф, Килаб (идалай къулухъ бубаяр сад я).

- Чи Пайгъамбардихъ

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) ***шумуд аял авай?***

- Пайгъамбардихъ

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) **ирид аял авай:** Къасим, Зайнаб, ТIагъир, Уммулкусум, ФатIимат, Рукъият, Ибрагъим.

- Чи Пайгъамбардихъ

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) *вири шумуд наб авай?*

- Пайгъамбардихъ

(Аллагъдин салатни салам хъуй адал) **цІикъвед наб хъанай: Хадижат, Айшат, Савдат, Гъафсат, Уммусаламат, Уммугъабибат, Жувайрият, Сафият, Маймунат, Зайнаб, Райгъанат, мадни са Зайнаб.**

- *Къуръанда шумуд пайгъамбардин тІварар къунва?*

- Къуръанда къанни вад пайгъамбардин тІвар къунва: Адам, Идрис, Нугъ, Ибрагъим, Аль-Ясаъ, Исгъакъ, Исмаил, Салигъ, Закарийа, Айуб, Муса, Шуъайб, Давуд, Гъарун, Юсуф, Гъуд, ЛутІ, Илійас, Зулкифли, Ягъйа, Сулайман, Якъуб, Иса, Юнус, Мугъаммад (Аллагъдин салатни салам хъуй адал) .

- *Шумуд асгъабдиз (Пайгъамбардин женгинин юлдашар) Женнетдиз финин муштулух гана?*

- Женнетдиз финин муштулух **цІуд асгъабдиз гана: Абу-Бакр, Умар, Усман, Али, ТІалгъат, Зубайр, Абдуррагъман, Саъд, Саид, Абу-Убайда. Сифтегъан къуд - адалатлу халифаяр тир.**

ТУБА

Келима-шагъадат гъайидалай гуьгъуьниз туба авуна кІанда, яни виликдай хъайи гунагърал пашман хъана, абур мад хъийидач лагъана гаф гун. Тубадин виридалайни куьруь жуьре: **"Астагъфируллагъ"** (Вуна гъил къачу, я Аллагъ) я.

Гъар са гунагъдин гуьгъуьнилай ам хиве къуна, мад ихътин гунагъ ахъайдач лагъана, гаф гана кІанда. Амма гуьгъуьнай туба хъийида лагъана, чиз-чиз гунагъар авун дуьз туш.

КАПІ

Гьар са яш тамам хьанвай, акьуллу мусурмандин хиве Аллагьди гьар йикъан (вичин тайин тир вахтара) вад капІ тунва (араб чІалал – «ас-салат»). Нагагь мусурман вич-вичел алаз хьайитІа, адахь капІ тийидай себеб авач.

КупІунихъ вичин шартІар, ферз тир арканар ва авуна кІани суннатар ава.

Нагагь са шартІ кваз такьуртІа ва я са рукну ахьагьайтІа, капІ турус жезвач. Гьавиляй эвелни эвел купІунин шартІар ва арканар чирна кьиле тухвана кІанда.

Суннатар лагьайтІа, ибур алава тир ва хьсан яз гьисабзавай, чи Пайгьамбарди (Аллагьдин салатни салам хьуй адал) кьиле тухванвай гьерекатар я. Абур квачиз кІапІ турус жезватІани, суннатар кваз такьун дуьз туш.

КУПУНИН ШАРТАР

КапI турус хъун патал, гъеле адав гатIумдалди ва ийидай вахтунда ихътин шартIар хвена кIанда:

1) Бедендин михъивал гваз хъун; гъам гъусул (къиляй-къилди жендек чуъхуън), гъам дастамаз (гъилер чуъхуън къачун).

2) Беден, парталар ва капI ийизвай чка нежесдикай михъи хъана кIанда.

Нежесдик акатзава: пухъ, цвар, вилик ва къулухъ патан менфезрай (тIеквенрай) акъатзавай маса затIар (маядилай гъейри, (яни сперма), ирин, иви, экъуъчунар, ички квай хъвадай затIар, чпин як гъарам тир гъайванрин нек, кицI, вак, гиликънавай гъайванар ва мсб.;

3) Аврат кIевирун (итимдин аврат - пицIинилай метIерал къведалди, дишегълийрин - чинни капашар квачиз вири беден яз гъисабзава);

4) КапI къалурнавай вахтунда авун (экуънахъ - 2 къил, нисинихъ - 4 къил, нисинилай къулухъ (рагъдан) - 4 къил, нянихъ (хушун) - 3 къил, йифиз - 4 къил);

5) КапI къибледихъ элкъвена авун (яни Меккеда авай Кябедихъ).

ГЪУСУЛ

Гъусул – им жендек кыляй-кылди чухуьн лагъай чІал я. Ам ихътин дуьшуьшра чарасуз жезва:

1) итимризни дишегълийриз месин алакъа хъайидалай гуьгъуьниз, гъатта ам куьтягъначІани, гатІумун бес жезва;

2) итимризни дишегълийриз оргазм хъайидалай гуьгъуьниз, гъина, гъикІ ва нихъ галаз хъунилай аслу тушиз;

3) дишегълийриз вацран кылерикай михъи хъайила;

4) дишегълийриз аял хунилай ва аял чІурунилай гуьгъуьниз михъи хъайила.

ГЪУСУЛ ИЙИДАЙ КЪАЙДА

Гъусул турус хъун патал лазим я:

- **сад лагъайди, ният авун** (рикІяй лугъун - ферз я, мецъай - суннат): "Ният ийизва за ферз тир гъусул-жендек чухуьниз";

- **къвед лагъайди, яд аладарун, яд бедендин вири чкайрихъ галукъун лазим я, са бицІи чкани ахъай тавуна.** Яни яд жендекдилай алахъна кІанда, гъакІ къежирун бес жезвач. Месела чІарарин ва кикерин кІаникни яд ракъурун лазим я.

Идалайни гъейри, гъилер чухуьн къачунин вири шартІар хуьн чарасуз я (килиг...32-33.....чч.).

ДАСТАМАЗ

КапІ ийидалди вилик даस्ताмаз, яни гъилер чуьхуьн къачуна кІанда.

ДАСТАМАЗДИН КЪАЙДА

Даस्ताмаз турус хъун патал лазим я:

1. ният авун, чин чуьхуьнихъ галаз санал;
2. чин чуьхуьн (2-шикил);
3. гъилер чуьхуьн, къуьнтерни кваз (3-шикил);
4. масгъ - къилелай къежей капашар алтадун (4-шикил);
5. кІвачер чуьхуьн, кІегъебарни кваз (5-шикил);
6. тартиб хуьн, яни галай-галайвал чуьхуьн (килиг .25-30.....чч.).

Идалайни гъейри, сифте къияй *"Аьузу..." ва "Бисмиллагъ..."* лагъана капашар чуьхуьн суннат кар я (1-шикил). ГъакІни, гъар гъузви (орган) пуд сеферда чуьхуьн хъсан я. Даस्ताмаздихъ мадни суннатар ава:

Гъилер чуьхуьн къачудайла, гъар гъузви чуьхуьдай чІавуз кІелдай махсус дуьаяр ава, амма абур кІелун ферз туш, цІийиз эгечІдайла келима-шагъадат кІел авуртІани жеда (килиг..5...чиниз).

Рис. 1

**“АгІузу биллагъи мина ш-шайтІни- р-ражим.
Бисмиллагъи-р-рахІим”.**

**“АльхІамду лиллагъи-л-лязи джагІалал маа
тІагъура(н)”**

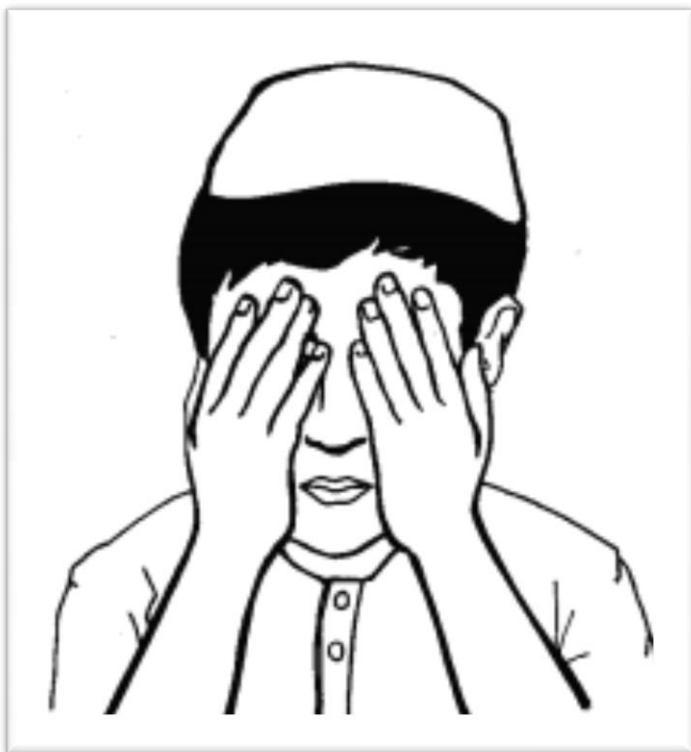

Рис. 2

*"Ният ийизва за ферз тир гъилер чуьхуьн
къачуниз Аллагъ патал".*

Рис. 3

ЭрчIи гъил чуьхуьдайла:

*“Аллагъумма агIмIини китаби бийамини ва
хIасибни хIусаба-й-йасир.”*

ЧапIа гъил чуьхуьдайла:

*“Аллахумма ла туьтини китаби бишимали ва ла
мин вараи захри”.*

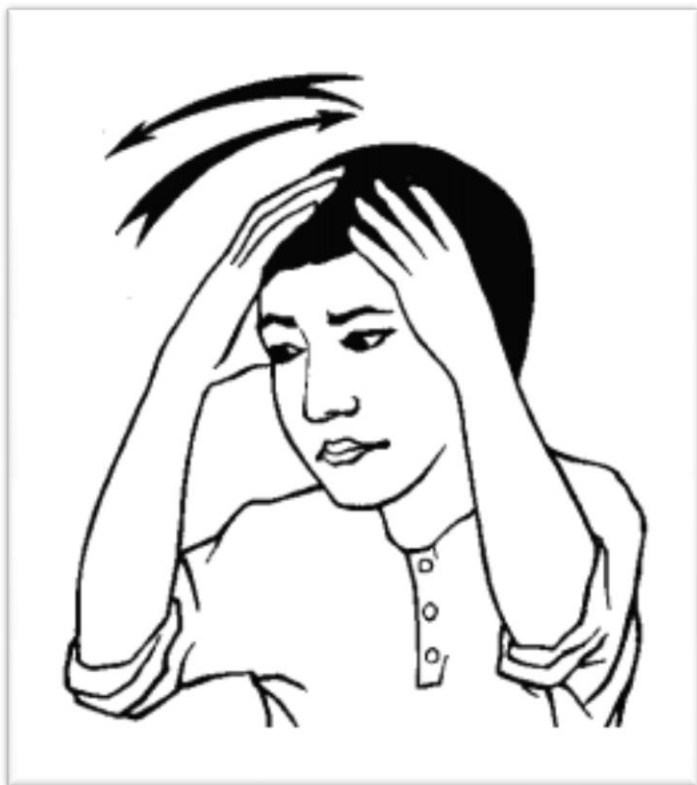

Рис. 4

“Аллагъумма хІаррим шагІри ва абашари гІала-н-нар”

Рис. 5

КІвачер чухуьдайла:

*“Аллагьумма саббит кьадамайя гІала-с-сиратІи
явма тазиллу фигьил акьдам.”*

ДАСТАМАЗ АТІУЗВАЙ ДУЪШУЪШАР

Гъилер чуъхуънар чІур жезва:

1) вилик ва къулухъ патан менфезрай (тІеквенрай) нажас, цвар, гъава ва мсб. акъатайла;

2) ахвариз фейила. Амма инсан менфездай гъава акъат тийидайвал ацукънаваз ахварал фенватІа дастамаз чІур жезвач;

3) гъар жуъре себебар аваз вич-вичелай фейила;

4) Шариатдалди никягъ ийиз ихтияр авай итимни дишегъли сад-садан бедендик (хамуник) хкІуртІа, яни гъил ва я бедендин маса пай галукъайла. Эгер чІарарихъ, кикерихъ ва я сарарихъ галукънаватІа, гъилер чуъхуънар атІузвач;

5) эгер капашдин къен пад жуван ва я чарадан гъаяйрик, къулухъ патан менфездик хкІуртІа.

ДАСТАМАЗДИН ШАТІАР

Дастамазни гъусул-жендек чуьхуьнар турус хьун патал агъадихъ галай шартІар хвена кІанда:

1) ишлемишзавай яд михьиди хьун лазим я (булахдин, чешмедин, къарасудин, вацІун, гъуьлуьн ва тІебии маса ятар михьибур яз гьисабзава);

2) чуьхуьзвай вири чкайрихъ яд галукуьн лазим я;

3) жендекдал нажас ва михьи цин ранг, ни, дад дегишардай затІ тахьун лазим я;

4) жендекдал чуьхуьзвай чкайрив яд галукуьниз манийвал ийизвай затІ (шир, лак, клей ва мсб.) тахьун лазим я;

5) дастамаз кпІунин вахт алукуьайдалай гуьгъуьниз авун лазим я. И шартІ цвар, гъава, нажас хуьз тежезвай начагъбуруз талукъ я.

КАПІ ИЙИДАЙ КЪАЙДА

(ферз тир крар, яни рукнуяр кІаникай цІар чІугуна къалурнава)

Эвел 2 ракаатдин капІ къалурин, вучиз лагъайтІа, 3 ва 4 ракаатдин кпІунин сифтегъан 2 ракаат са дегишвални кутун тавуна ийизва, ахпа 1 ва я 2 ракаат алава хъийизва.

КапІ ийиз гъазур хъайила дуъз акъвазна кІанда (акъвазиз тежезвайди ацукъда, гъакІни тежезвайди къаткида) **чин къибледихъ элкъуърна**, кІвачер къуърнерин гъаркъуървилиз килигна эцигда (абурун арада са чІиб къван чка амукъдайвал, дишегълийри кІвачер сад садав игисда), гъилер агъуз ийида, вилер сажда ийидайла пел чилел эцигдай чкадиз килигда (б-шикил). Маса фикирар къияй акъудна кІанда ва Аллагъдиз вун аквазвайди, ви ван къвезвайди ва фикиррикай хабар авайди чиз Адаз тІеат авуниз гъазур хъун лазим я.

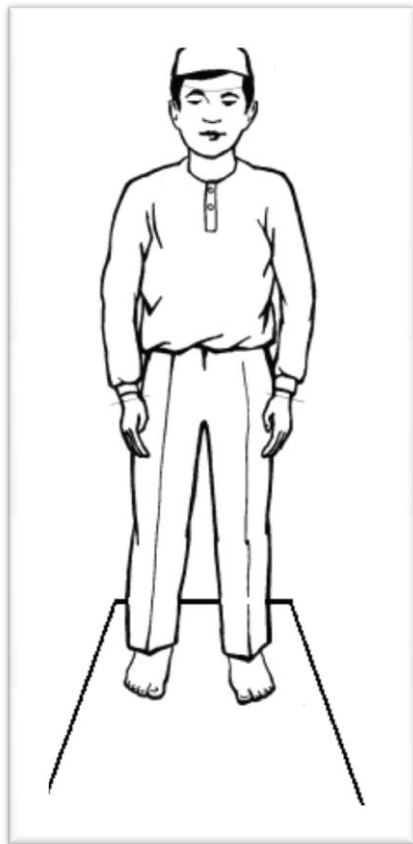

Рис. 6

Идалай къулухъ мецъй ва рикІяй ният ийида:

"Ният ийизва за экуьнин кпІунин 2 къил фарз ада авуниз Аллагъ патал". Ният рикІяй авун **ферз я**, амма адалай вилик мецел лугъун суннат я.

РикІин ниятдихъ галаз санал "Аллагъу акбар" лугъуда ва кьве гъилни хкажда. Гъилер япарив кьван хкажда, капашар вилик авуна кьада (7-шикил). Дишегълийри гъилер анжах хурув кьван хкажда.

Рис. 7

"Аллагъу Акбар"

Ахпа, и гьалда геждалди акъваз тавуна, гьилер агъузда ва руфунал, пицIинилай виниз хъиз эцигда (8-шикил). "Аллагъу акбар" лагъайдалай къулухъ куьн куплуна ава.

И гьалда, руфунал гьилер (чапла гьил кIаник, эрчIи гьил винел) эцигна акъвазда ва "суратул - Фатигъа" кIелда.

Рис. 8

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ
 إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
 اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

Къейд: "Фатигъа" сура анжах кІелнавай
 муаллимдивай чирна кІанда!!

"Фатигъа" сура кІелайдалай къулухъ, гъилер капІ
 гатІумдайла хкажайвал, япарив къван хкажда, ахпа юкъ
 агъузна гъилер метІерал эцигда ва икрам (рукъуь) ийида
 (9-шикил). Гъилер хкажна агъуз жедай вахтунда
 "Аллагъу акбар" лугъуда. Капашар метІера акІурзава ва
 гъилер къуънтерай патахъар тавуна къазва.

И гьалда аваз кьвед - пуд секунда кьванни акъвазун лазим я. Гъа са вахтунда пуд сеферда и гафар тикрарда:

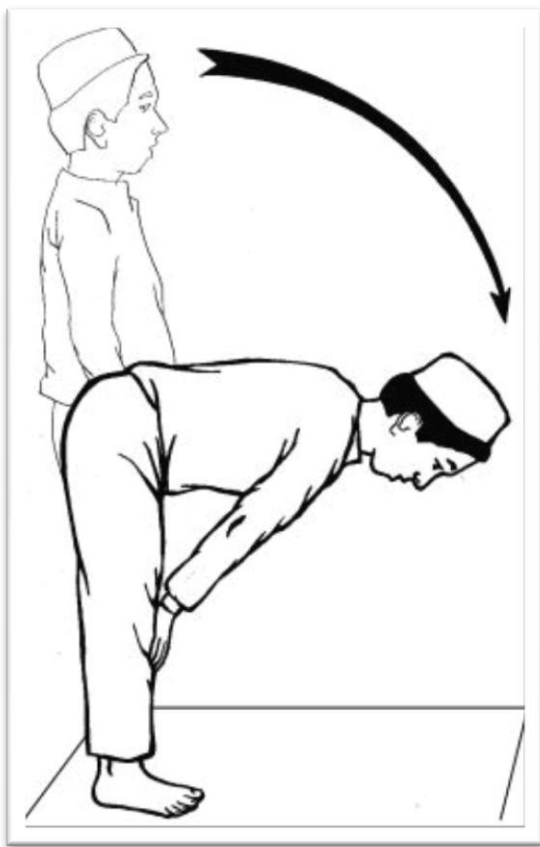

Рис. 9

“СубхІана Рабиль Глазим ва бихІамдигь(и)”.

Ахпа тик акъваз хъийизва (иътидаль) (10-шикил). Хкаж жедайла, виликдай хъиз, гъилерни хкажзава ва и гафар лугъузва:

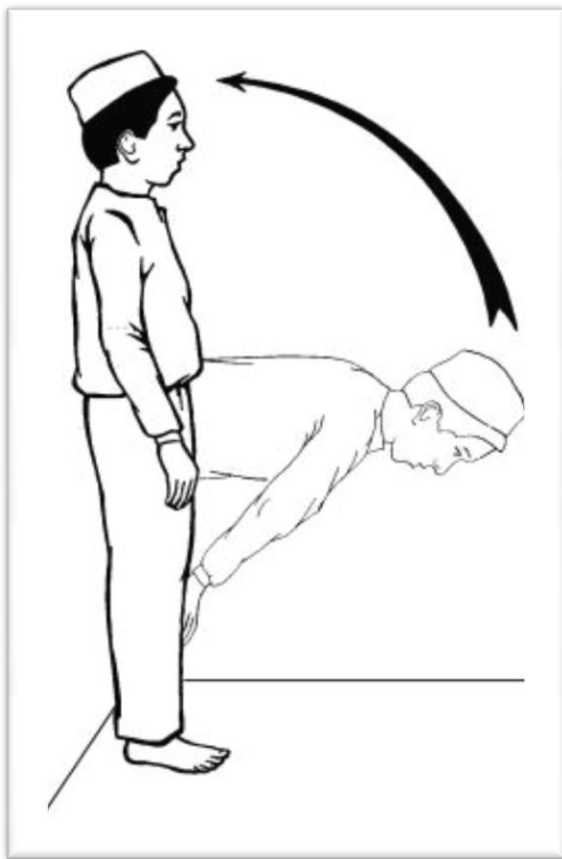

Рис. 10

“СамигІаллагъу лиман хІамидагъ”.

Ахпа гъилер агъуз хъийизва ва дуьз акъвазна лугъузва:

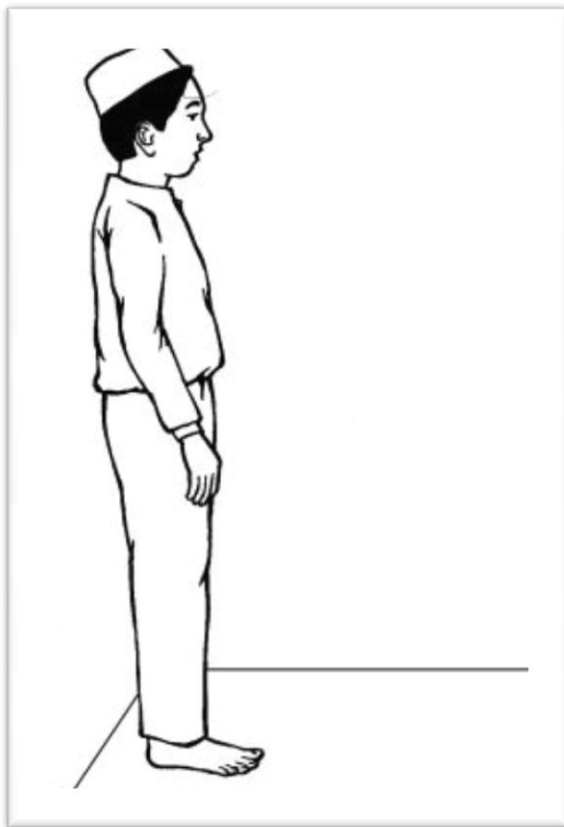

Рис.11

” Раббана лакаль хІамд”.

И гъалда аваз къве декъикъада акъвазун лазим я (11-шикил).

Ахпа "Аллагъу акбар" лагъана сажда ийида.
Эвел метІер чилиз язава, ахпа вилик алгъана капашар
ва пел чилел эцигзава (12-шикил).

Сажда ийидайла бедендин ирид пай чилик
хкІазва: кьве кІвачин тупІар (кьибледихъ элкьуърна),
кьве мет, кьве капаш ва пел (гъакІни нер чилик
хкІазва).

Саждада авайла вилер ахъаз тазва, капашар
кьуърнерин къаншарда эцигзава, кьуъртер метІерив
хкІазвач, хъалчахар кьуърнерилай вине хъун лазим я,
руфун ятурривай къакъудзава (дишегълийри хъалчахар
са тІимил агъуззава, руфун ятуррив ва кьуъртер
къваларив агудзава). Пел ахъа хъана кІанзава, вучиз
лагъайтІа ам чилив хкІуниз са куънини (чІарари,
бармакди, шалуни...) манийвал авуна кІандач.

И гьалда аваз акъвазна и гафар тикрарда:

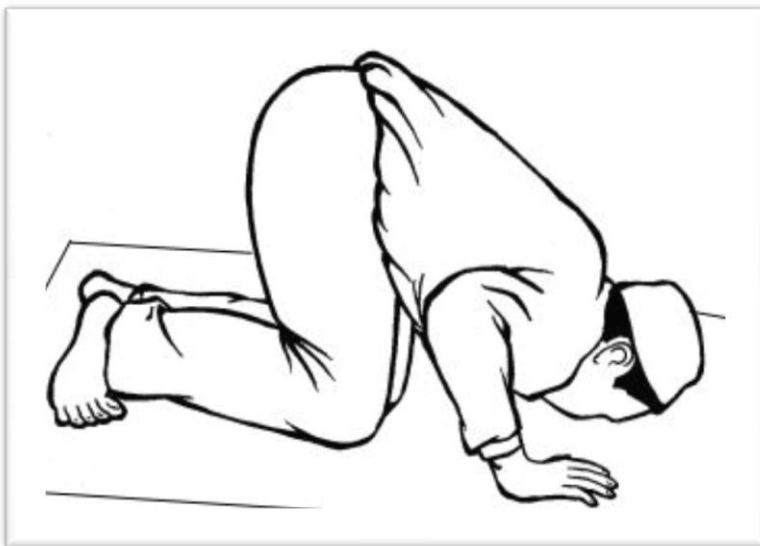

Рис. 12

“СубхІана Раббияль АгІла ва бихІамдигь(и)”.

Ахпа "Аллагъу акбар" лагъана, кьилни беден хкажда ва метІерал ацукъда (13-шикил). Далу дуьздаказ кьазва, капашар ятуррал эцигзава, тупІар метІерилай алудзавач. Инал и гафар лугъузва:

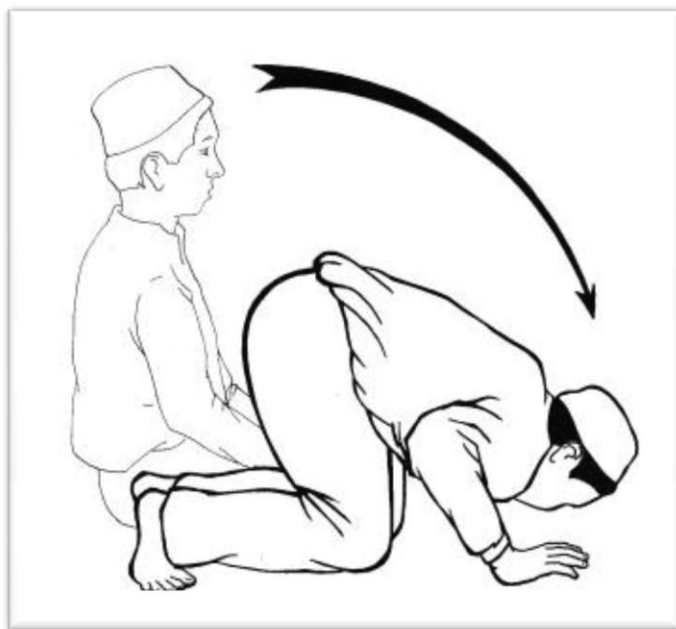

Рис. 13

*“Рабби гъфир ли вархІамни ваджбурни варфагІни
варзукъни вагъдини вагІафини”*

**И гьалдани сад кьвед пуд секунда акъвазун лазим
я.**

Ахпа кьвед лагъай сажда ийизва (14-шикил);
агъуз ва виниз жедайла **"Аллагъу акбар"** лугъуда.
Саждадавайла пуд сеферда и гафар тикрарда.

Рис. 14

“СубхІана Раббияль АгІла ва бихІамдигъ(и)”.

Кьвед лагъай саждадай виниз хъайила ракаат кутьягъ
жезва.

Гила кьвед лагъай ракаат авун патал кIвачел къарагъзава. Ам "Фатигъадилаи" гатIумна сад лагъай ракаат авурвал кьиле тухузва.

Къвед лагъай ракаатдин кьвед лагъай сажда авурдалай гуьгъуьниз, кIвачер кIаник кутуна ацукъзава (15-шикил). ЭрчIи гъилин кьалурдай тIуб шикилда авайвал, дуьз кьазва.

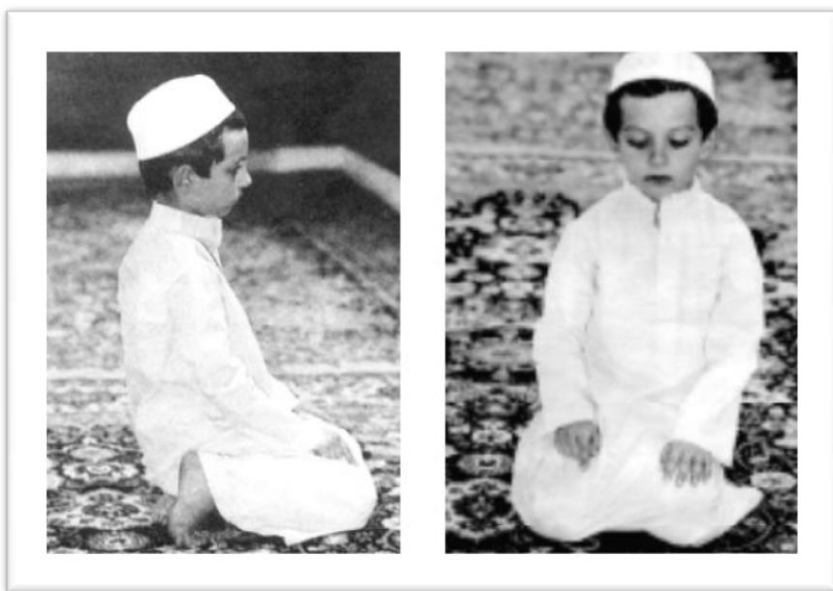

Рис. 15

Гила "Аттагыйят" ва адалай кьулухъ
"Салават" кӀелда.

Транскрипция «Аттахийат»

التحيات المباركات الصلوات الطيبات لله

АттаҠийяту- ль-мубаракату-с-салавату-тӀ-
тӀаййибату лиллагъ(и)

السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته

Ас-саламу ґалайка айюґа-н-набийю ва
рахӀматуллаґи ва баракатуґ(у)

السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين

Ас-саламу ґалайна ва ґала ґибади лаґи-с-
салихӀин(а)

أشهد أن لا إله إلا الله

Ашґаду алла илаґа илла-л-лаґъ.

وأشهد أن محمدا رسول الله

Ва ашґаду анна МухӀаммада-р-расулуллаґъ.

Транскрипция «Салават»

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

Аллагъумма салли гІала МухІаммади-в-ва гІала али Мухаммад.

"Аттагъийят" кІелдайла "... илла ллагъ" лугъудай чкадал, Аллагъ Сад тирди рикІяй тестикъарзава ва эрчІи гылин къалурдай тІуб са жизни хкажзава. И арада пел чилел эцигзавай чкадиз килигзавай вилер хкажзавай тупІухъ элкъуързава. (16-шикил)

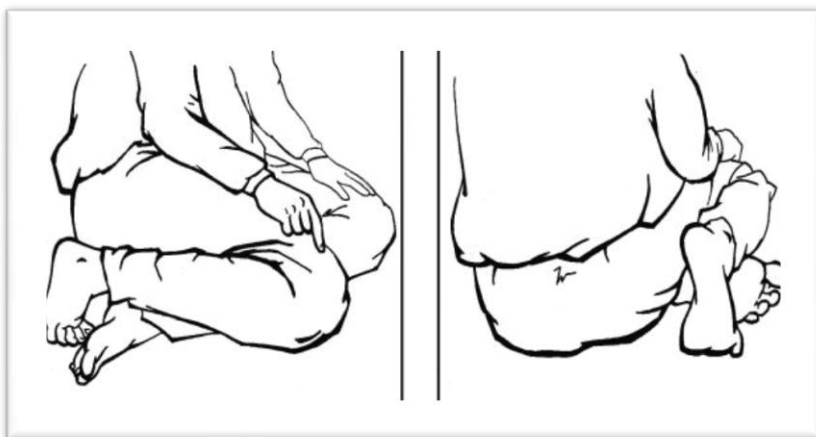

Рис. 16

**"Аттагъийят" ва "Салават" кӀелна куьтягъайдалай
гуьгъуьниз, кьил эрчӀи кьуьн галайвал элкьуьрна
(куь хъвехъ кьулухъ галайдаз аквадайвал (17-шикил))
"Салам" гуда, яни икӀ лугьуда:**

Рис. 17

“Ас-саламу галайкум ва рахӀматуллагъ”.

**Ахпа чапла патахъни гъакІ кьил элкьуърна
"Салам" гузва (18-шикил)**

Рис. 18

Кьил элкьуъриз гатІумаила "Саламни"
башламишзава, элкьуърна куьтягъайла - тамамарзава.

Идалди 2 ракаатдин капІ куьтягъ жезва

Эгер капІ пуд ва я къуд ракаатдикай ибарат ятІа, кьве ракаат винидихъ къалурайвал ийизва, анжах "Аттагъийятдилай" ва "Салаватдилай" гуьгъуьниз, "Салам" тагана кІвачел къарагъзава. "Салаватни" куьруь авуна кІелзава: *"Аллагъумма салли аля МухІаммад"*. Ахпа кими тир ракаатар алава хъийизва.

Пуд ракаатдин капІ ятІа, пуд лагъай ракаат тамамарна "Аттагъаййят", "Салават" ва кьве патазни "Салам" гана акъалтІарзава.

Къуд ракаатдин капІ ятІа, кьве ракаатдилай гуьгъуьниз, кІвачел къарагъна, мад кьвед тамамарда, ахпа "Аттагъаййят", "Салават" кІелда ва кьве патазни "Салам" гана акъалтІарзава.

Экуьнин купунихъ галай
"Магьдина" дуъа

Имам Шафиидин мазгьабдалди, экуьнин
купунин кьвед лагьай ракаатда, рукуъдай виниз
хъайила гьилер хкажна *"Магьдина"* дуъа келда.

اَللّٰهُمَّ اهْدِنِيْ فَيَمَنْ هَدَيْتَ ۞ وَعَافِنِيْ فَيَمَنْ عَافَيْتَ ۞
وَتَوَلَّنِيْ فَيَمَنْ تَوَلَّيْتَ ۞ وَبَارِكْ لِيْ فَيِمَّا اَعْطَيْتَ ۞
وَقِنِيْ بِرَحْمَتِكَ شَرَّ مَا قَضَيْتَ ۞ فَاِنَّكَ تَقْضِيْ وَلَا
يُقْضٰى عَلَيْكَ ۞ وَاِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ ۞ وَلَا يَعْزُّ مَنْ
عَادَيْتَ ۞ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ ۞ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى
مَا قَضَيْتَ ۞ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ ۞ وَصَلَّى اَللّٰهُ
عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ
وَسَلَّمَ ۞ رَبِّ اغْفِرْ وَاَرْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِيْنَ

Транскрипция «Магъдина»

*Аллагъу-м-магъдини фи ман гъадайт(а),
ва гІафини фи ман гІафайта(а),
ва таваллани фи ман таваллайт(а),
ва барик ли фи ма агІмІайт(а),
ва къини бирахІматика шарра ма къазайт(а),
фа иннака такъзи ва ла юкъза гІалайк(а)
ва иннагъу ла яззиллу ман валайт(а),
ва ля ягІиззу ман гІадайт(а),
табаракта Раббана ва тагІалайта,
фа лакаль хІамду гІала ма къазайт(а),
астагъфирука ва атубу илайк(а),
ва салла-л-лагъу гІала саййдина МухІаммадин
ва гІала алигъи ва сахІбигъи ва саллим.
Раббигъфир вархІам, ва анта хайру-р-рахІимин.*

КАПІ ЧІУР ХЪУН

Капі агъадихъ галай дуьшуьшра чІур жезва:

1. кпІунин шартІарикай сад къванни хуьн тавуртІа;
2. кпІунин арканрикай сад къванни къастунай ахъагъайтІа ва я артух авуртІа;
3. капІ ийидай вахтунда кІелзавай аятрилай ва дуьайрилай гъейри, маса гафар рахайтІа;
4. кпІуник квачир еке гъерекатар пуд санал ва я артух галаз-галаз авуртІа;
5. ният авун рикІелай фейитІа, адал шаклу хъайитІа ва я гъалатІ ахъаяйтІа;
6. тІуьн ва я хъун, сиве амай фан къасар, балгъан тухъуьнайтІа (михъи цуькІуьн квачиз);
7. къастунай хъвер ва я шел авуртІа, эгер къве гъарфунин сесиниз ухшар авай ван акъатайтІа.

КПУНИЛАЙ ГУЪГЪУНИЗ КІЕЛЗАВАЙ БЯЗИ ДУБАЯР

Транскрипция

1.

اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَ بِهٖ الْحَمْدُ

«Аллаһу акбар ва лилляһиль-хамд»
2.

اَسْتَغْفِرُ اللهَ

«Астагфируллаһ» – 3 сеферда
3.

اَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

«Астагфируллаһаль-‘азыма-лязи ля иляһа илля һуваль-хаййяль-каййюма ва атубу иляйһи» - 3 сеферда.
4.

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

«Аллаһумма анта-ссаляму ва минка-ссаляму табаракта ва та‘аляйта, я заль-джаляли валь-икрам».
5.

اَللّٰهُمَّ اَعِنِّيْ عَلَى دَوَامِ ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

«Аллаһумма а‘инни ‘аля давами зикрика ва шукрика ва хусни ‘ибадатик».

6.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

«Ля иляһа илляллаһу вахдаһу ля шарика ляһу, ляһуль-мульку ва ляһуль-хамду ва һува ‘аля кулли шайъин кадир».

7.

اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا رَادَّ لِمَا قَضَيْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

«Аллаһумма ля мани‘а лима а‘тайта ва ля му‘тия лима мана‘та, ва ля радда лима казайта, ва ля янфа‘у заль-джадди минкаль-джадду ля хавля ва ля кувата илля билляһ».

8. Сура «Аль-Фатиха»:

* بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ
وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
* الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ *

9. Аят «Аль-Курсий»:

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

10. Сура «Аль-Ихляс» – 3 сеферда:

* بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
* قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

11. Сура «Аль-Фалек»:

* بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ * وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ * وَمِنْ
* شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ * وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

12. Сура «Ан-Нас»:

* بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ * مَلِكِ النَّاسِ * إِلَهِ النَّاسِ * مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ
* * الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ * مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

13. 33 сеферда:

سُبْحَانَ اللَّهِ

«Субханаллаһ».

14. 33 сеферда:

الْحَمْدُ لِلَّهِ

«Альхамду лилляh»

15. 34 сеферда:

اللَّهُ أَكْبَرُ

«Аллаһу акбар»

16. Ахпа мад сеферда 6-лагъай пунктуна къалурнавай дуъа кӀел хъийида 6.

17. 10 сеферда:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

«Ля иляһа илляллаh»

18. 10 сеферда:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ

«Аллаһумма салли ‘аля саййидина Мухаммадив-ва ‘аля али саййидина Мухаммадив-ва-саллим».

И азкарар (зикрияр) куърелди кӀелиз кӀанзаватӀа 1-7, 13-16 - пунктара къалурнавайбур кӀела.

Ахпа гъилер хкажна, Аллагъдивай жув ва амай мусурманар патал капӀ-тӀеат къабул авунин, гунагърилай гъил къачунин, иман кӀеви хъунин тӀалабунар авай дуъаяр авун хъсан я. Иллаки экуънин купӀунилай къулухъ, вучиз лагъайтӀа ам дуъаяр фад къабулдай вахт я.

КапІ ийидайла мукъвал-мукъвал жезвай гъалатІар

1. Дастамаз къачудайла яд тупІарин арадай тефин.
2. Къилиз масгъ ийидайла тек са пелез яд ягъун, къилин амай чкайрив (чІарарив) галукъар тавун;
3. Аврат ахъа хъун. Дишегълийрин чІарар, къам, хур, кІвачерин ва гъилерин цІумар кІев тахъайла. Итимрин икрам ийидайла юкъ ахъа хъун.
4. "Фатигъа" ва я "Аттагъийят" дуъз кІел тавун. Месела, гъарфар ахъаюн, кукхтун, дуъз акъуд тавун, тажвиддин къайдаяр чІурун.
5. Гъерекатрин арада жизви акъваз тавун (пауза хуън тавун).
6. Сажда ийидайла пел чилив хкІуниз са куъ ятІани (чІарари, бармакди, шалуни...) манийвал авун.
7. КапІ гатІумдайла вири санал - рикІяй ният, мецяй Аллагъу акбар, гъилерни япарив къван хкажун са вахтунда тавун.

Винидихъ лагъанвай гъалатІри капІ чІурзава, 7-пунктуна кхъенвай "...гъилер япарив къван хкажун" квачиз, гъилер хкажун ферз туш.

Ибурулай гъейри, маса гъалатІарни гъалтзава, амма абуру капІ чІурзавач. Абурук акатзава:

1. КІвачер гзаф гъяркъуъз (къуънерилай алатдайвал) эцигун, къвалав гвайбуруз къулайсуз жедайвал.
2. КІвачер гзаф игисун, арада са чІиб чка тун тавуна.
3. Дабанар игисарун.

4. "Фатигъа" кѣлдайла гѣилер гзаф виниз ва я пиѣинилай агъуз эѣигун.

5. Жемятдин капІ ийидайла "Амина раббал гПаламин" имамдилай фад лугъун.

6. Рукуъ ийидайла гзаф агъуз хъун, гѣилер къуънтерай патахъарун.

7. Саждадиз фидайла капашар метІерилай фад акІурун.

8. "Аттагъийят" кѣлдайла "...илла ллагъ" лугъудай чкадал эрчІи гѣилин къалурдай тІуб гзаф виниз хкажун, цавуз туышарун, агъуз-виниз юзурун, вири дуъаяр кѣлна куътягъдалди агъузарун.

9. "Аллагъу акбар" лугъудайла гъар гѣилера капашар япарив къван хкажун. Абур къудра хкажзава: капІ кутІундайла, рукуъдиз фидайла ва виниз жедайла, "Аттагъийят" кѣлна куътягъна къарагъдайла.

10. Жемятдин капІ ийидайла дуъаяр ван алаз кѣлун, идалди къвалав гвайбуруз къулайсузвал авун.

11. И патаз, а патаз килигун.

12. Шалвар хкажун.

13. КпІуна кѣлзавай дуъайрин арада акъваз (пауза) тавун.

14. Алай чкадилай юзун.

15. "Салам" гудай вахтунда къил агъуз авун.

РАМАЗАНДИН ВАЦРА СИВ ХЬУН

Рамазандин вацра ферз тир сив хуьн чарасуз я:

- 1. мусурмандиз;**
- 2. яшар тамам хьанвайдаз;**
- 3. акьул балугь хьанвайдаз;**
- 4. чан сагъдаз (такьат авайдаз).**

СИВ ХУЬНИН ШАРТИАР

Сив хуьн турус хьун патал агъадихь галай шартIар хуьн чарасуз я:

1. Аллагь патал сив хуьниз рикIай ният авун, мецIай лугьун - суннат я. Ниятдин кIалуб ихьтинди я: "Ният ийизва за, алай йисан Рамазандин вацра ферз тир пакагьан сив хуьниз, Аллагь патал", яни ниятдин кьене сив хуьнин йис, варз, югь ва ферз тирди малумарзава.

Имам Шафииндин мазгьабдалди ният сив хуьдалди гьар юкьуз авуна кIанда. Ам рагь акIайдалай экъечIдалди авай вахтунда мус хьайитIани авуртIа жеда.

Амма Имам Абу Гьанифадин мазгьабдалди нисини жедалди сив хуьн чIурдай са гьерекатни авунвачтIа, ният ийиз жеда. Гьавиляй нянихь ва я пакамахь ният ийиз рикIелай алатайбурувай нисини алуькьдалди ийиз

жеда, анжах "пакагъан" лугъудай чкадал "къенин" ва "Абу Гъанифадин мазгъабдаллаз" лагъана кІанда.

Имам Маликан мазгъабдалди вацран сифте кыляй вири варз патал садра ният авуртІа жеда. Амма Имам Шафиидин мазгъабда къалурнавай вахтара ният авун хъсан яз гысабзава.

2. ЭКВ малум хъайидалай къулухъ, рагъ акІидалди авай вахтунда сив хуън чІурдай гъерекатар тавун.

3. Сив хуън кутІунзавай ва хкудзавай вахтар чир хъун.

Сив хуън мичІизамаз экв малум жедалди гатІумзава ва рагъ акІайла хкудзава.

СИВ ХЪУН АТІУЗВАЙ ГЪБРЕКАТАР

1. ТІуьн ва хъун.

Экуьнилай, яни экуьнин капІ алукуьунин вахтунилай, та рагъ акІидалди, яни гъетрен капІ жедалди, тІуьникай ва хъуникай акъвазун лазим я. Идалайни гъейри, инсандин бедендин тІебии тІевеквенрай (сивяй, нерай, япарай, вилерай, вилик ва кьулухъ патан менфезрай) къенез са затІ ракуьрун кьадагъа я. Месела; япарай къенез яд фидайвал авуна кІандач, пІапІрус чІугуна кІандач ва икІ мад. Амма сив гвайди рикІелай алатна къенез са затІ ракуьрайтІа, сив хуьн атІузвач, (эгер рикІел хтанамазди и кІвалах акъвазарайтІа). Нагагъ сив гвайди чиз сивиз яд къачуртІа, месела дастамаз ийидайла ва я гъарарат кьин патал, хатадай туькуьнайтІа, и дуьшуьшда сив хуьн атІузва.

Экуьнахъ тІуьн тІуьрдалай гуьгъуьниз сив хъсандиз миxьи авуна кІанда, фан са кьас ва дадни амуьк тийидайвал. ТахъайтІа, сив кьурдалай кьулухъ, абур къенез фейитІа, сив хуьн атІуда. Гъа икІ сив хуьнив гатІумда.

Эгер миxьи цуькІуьн туькуьнайтІа, сив хуьн атІудач, амма балгъан хъайтІа, атІуда. Анжах балгъан сивиз татана къенез фейитІа, хата авач. Хьирхъамрай (десна) иви къвез хъайитІа ва ам цуькІуьндихъ галаз къенез фейитІа, сив хуьн атІузва.

2. Экъуьчун.

Сив хуьдай вахтунда къасухдай экъуьчна кІандач, ида сив хуьн чІурзава. Амма вич-вичелай экъуьчайтІа хата авач, анжах сиве яд экъуьрна михьна кІанда.

3. Месин алакъаяр.

Сив хуьзвай вахтунда, яни экв малум хъайидалай гуьгъуьниз, рагъ акІидалди, папанни гъуьлуьн арада месин алакъаяр хъайитІа, неинки сив хкатзава, ам гъакІ мурдарни (джунуб) жезва.

Гъаниз килигна, ихьтин дуьшуьшра неинки сив хуьн къаза хъувун лазим я, гъакІ акъалтзавай жермедиз жаваб гун чарасуз я (жерме анжах итимри гана кІанда). Жерме (кафарат) квекай ибарат я лагъайтІа, ам акъалтай касди ара датІана къве вацра алава яз сивер хуьн хъувуна кІанда ва я, эгер жерме акъалтнавай касдивай сагъсузвал себеб яз сивер къаз жезвачтІа, ада кесибар тир 60 касдиз тІуьн гун лазим я.

Сивер хуьзвай вахтунда гъуьлуьни папа сад-садал желбдай гьерекатар тавун лазим я.

Йифиз месин алакъаяр хъанвай гъуьлуьзни папаз сив къадалди вилик чпин беденар чуьхуьн меслят къалурзава.

Эгер экв жедалди абур яд аладариз агакъ тавуртІа, гъакІ сив хуьзва. Анжах жезмай къван фад аладар хъувуна кІанда.

Инал ихьтин са кар рикІел гъун чарасуз я: месин алакъаяр хъанвай ксариз яд аваз тІагъарат къачуна дастамаз (гъилер чуьхуьн къачун) къванни тавуна ксун,

гъа гъалда амаз тІуьн-хъун авун меслят къалурзавач.

Къейд: паб-гъуьл тушир, яни некаягъдик квачир ксарин арада месин алакъаяр хъун Исламди къадагъа ийизва. Гъаниз килигна, суьгъбет физвайди анжах некаягъдик квай уьмуьрдин юлдашрикай я.

4. Оргазм.

Жув жувал алаз хъанвай оргазмди, гъихътин себебдилаь хъанватІани, яни месин алакъадилаь ва я гъевес хкаждаь маса гъерекатрилай (теменар, тІушунар ва мсб.) сив хуьн атІузва. Амма оргазм ахвара авайла хъайитІа (мая экъечІун), ида сив хуьн чІурзавач. Гъусул жендек чуьхуьн къачуна сив хуьн давамарда.

5. Дишегъли парталрик хъун.

Дишегълийрин адет тир вацран кьилер (менструация) рагъ акІидалди хъайитІа сив хуьн атІузва.

6. Аял хайидалай гуьгъуьниз жезвай михъивилер.

* * *

Винидихъ лагъанвай дуьшуьшар хъайила, рагъ акІидалди жував сив гвайди хъиз тухун лазим я, яни сив хуьн атІузвай маса гъерекатар авуна кІандач. Амма и йикъан сив хуьн гысаба къазвач, ам гуьгъуьнай къаза хъувуна кІанда.

Сивер хуьдайла къиле тухун хъсан яз гысабзавай суннат крар:

1) геж тавуна вахтунда сив атІун, яни гъетрен купІунин вахт хъанмазди;

2) тІуьн недалди вилик **“Бисмилляги-ррахІмани-ррахІм”** лугъун ва хвейи сив къабулрай лагъана, махсус дуьа кІелун;

3) экуьнахъ, вахтунда къарагъна фу тІуьн (сугъур);

4) сив хвейибуруз нянихъ тІуьн гун (ифтІар);

5) мез ва бедендин маса паяр (гъуьзвияр) неинки гъарамдикай, гъакІ кутуг тавур рахунрикайни крарикай хуьн.

ЗАКАТ

Гъар са мусурмандиз чарасуз лазим тир Исламдин шартІарикай сад нисабдив агакъайла, (яни жувахъ бес къадар мал-девлет хъайила) эмменидикай - Закат гун я. Гъавиляй, жувахъ мал-девлет авай (къизил, пулар, алишверишзавай маса затІар, мал-лапаг, хуьруьн майишатдихъ галаз алакъалу техил ва мсб.) гъар са мусурмандиз закат гъикІ, гъи къайдада гун лази ятІа, чарасуз хъана кІани чирвилер ава: закатдин къадар гъикъван ятІа, ам мус, низ, гъикІ гана кІандатІа ва мсб.

ГЪЯЖ

Зу-ль-Гъижа вацран сифте кѝлера Меккадиз зиярат авунни Исламдин асул шартІарикай, яни гъар са мусурмандин хиве авай буржарикай сад я. Къейдун лазим хѝи, гъаж мумкинвал аваз хъайитІа, кѝилиз акъудун чарасуз я. Чпихъ мумкинвал авай гъар са мусурмандиз гъаж авуникай, адан шартІар гъихътинбур ятІа чир хъана кІанда.

* * *

И гъвечІи кІватІалда закатдикайни гъаждикай дериндай, галай-галайвал суъгъбет ийидай мумкинвал авач. Идалай гъейри, абурукай чпихъ исламдин и кѝве шартІ кѝилиз акъудиз жедай мумкинвал авайбуруз тамамдаказ чир хъунин лазимвал ава.

И кѝве шартІ хъсандиз чириз кІанзаватІа, квевай исламдин алимривай хабарар къаз жеда я туш хѝи, талукъ литература къачуна кІелун меслят къалурзава.

Куъруъ мана

Им гъар са мусурмандиз чир хъана кIанда	4
Туба	13
КапI	14
КпIунин шартIар	15
Гъусул	16
Гъусул ийидай къайда	17
Дастамаз	18
Дастамаздин къайда	18
Дастамаз атIузвай дуъшуъшар	24
Дастамаздин шартIар	25
КапI ийидай къайда	26
“Фатигъа” суъре	30
“Аттагъийят”	39
“Магъдина”	44
КапI чIур хъун	46
КпIунилай гуъгъуъниз кIелзавай бязи дуъаяр	47
КапI ийидайла мукъвал-мукъвал жезвай гъалатIар	51
Рамазандин вацра сив хуън	53
Сив хуънин шартIар	53
Сив хуън атIузвай гъерекатар	55
Закат	59
Гъаж	60